

PROGRAM PEACE ZA SJEVERNU IRSKU

Svrha programa EU-a PEACE jest pružiti potporu miru i pomirbi i promicati gospodarski i društveni napredak u Sjevernoj Irskoj i pograničnom području Irske.

PRAVNA OSNOVA

Pravnu osnovu za četvrti program PEACE za programsko razdoblje 2014. – 2020. čine Uredba (EU) br. 1303/2013 od 17. prosinca 2013. i Uredba (EU) br. 1299/2013 od 17. prosinca 2013.

KONTEKST

EU od 1989. godine pruža financijsku potporu mirovnom procesu u Sjevernoj Irskoj i u okviru regionalne politike EU-a i financijskim doprinosima Međunarodnom fondu za Irsku (IFI).

U skladu s preporukom posebne radne skupine Komisije, program PEACE I (1995. – 1999.) odobren je 28. srpnja 1995. U ožujku 1999. Europsko vijeće odlučilo je da bi taj program trebalo nastaviti do 2004., sada pod imenom PEACE II. Program je zatim naknadno produžen do 2006. U programu PEACE III, koji je obuhvaćao programsko razdoblje 2007. – 2013., preuzeti su i nastavljene neki od prioriteta iz prethodnih programa, a sve projektne aktivnosti zaključene su 31. prosinca 2015. Komisiji je predana izjava o zaključenju programa do 31. ožujka 2017.

U novom programu (PEACE IV, 2014. – 2020.) službeno pokrenutom 14. siječnja 2016. naglasak se snažno stavlja na ulaganja usmjerena na djecu i mlade.

CILJEVI I PRIORITETI

Program PEACE provodi se kao prekogranični program suradnje (u kontekstu europske teritorijalne suradnje) Irske i Ujedinjene Kraljevine i ima dva glavna cilja:

- jačanje kohezije između sukobljenih zajednica u Sjevernoj Irskoj i pograničnim okruzima Irske
- postizanje ekonomske i socijalne stabilnosti.

Programom se rješavaju konkretni problemi prouzročeni sukobom u cilju stvaranja mirnog i stabilnog društva. U tu se svrhu program temelji na dva glavna prioriteta (pomirenje zajednica i doprinos miru) i četiri glavna cilja za programsko razdoblje 2014. – 2020.:

- zajedničko obrazovanje

- pomaganje djeci i mladima
- stvaranje zajedničkih prostora i usluga
- izgradnja pozitivnih odnosa na lokalnoj razini.

FINANCIRANJE

Između 1995. i 2013. godine provedena su tri programa PEACE uz financijski doprinos od 1,3 milijarde EUR. Dok su se PEACE I (1995. – 1999.) i PEACE II (2000. – 2006.) financirali iz svih strukturnih fondova, PEACE III (2007. – 2013.) financiran je isključivo iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR).

Ukupna vrijednost programa PEACE IV za programsko razdoblje 2014. – 2020. iznosi 270 milijuna EUR. Program se većim dijelom (85 %), u iznosu od oko 229 milijuna EUR, financira iz EFRR-a, dok se preostalih otprilike 40 milijuna EUR (15 %) sufinancira (npr. iz izvora kojima ne upravlja Unija, a koji mogu uključivati sredstva nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti). Iznos u visini od 94 % cjelokupnih sredstava za program PEACE IV bit će namijenjen kao potpora socijalnoj uključenosti, borbi protiv siromaštva te mobilnosti radne snage, a preostali dio dodijelit će se za tehničku pomoć.

UVJETI I UPRAVLJANJE

Područja koja ispunjavaju uvjete za sudjelovanje u četvrtom programu PEACE su Sjeverna Irska i pogranično područje Republike Irske koje obuhvaća okruge Louth, Monaghan, Cavan, Leitrim, Sligo i Donegal.

Cjelokupno upravljanje i provođenje programa vodi Posebno tijelo za programe EU-a (SEUPB), a financijskim segmentom upravljaju lokalna partnerstva i nevladine organizacije.

Komisija je 2007. osnovala i Radnu skupinu za Sjevernu Irsku (NITF) koja je podređena povjereniku Komisije za regionalnu politiku i koja tijesno surađuje sa sjevernoirskim vlastima. Cilj je te Radne skupine povećanje konkurentnosti i stvaranje trajnih radnih mjesta, a njezinim radom obuhvaćena su razna područja kao što su poljoprivreda, tržišno natjecanje, obrazovanje i kultura, energetika itd. Aktivnostima Radne skupine želi se doprinijeti i sveukupnom uspjehu projekata u okviru programa PEACE.

POSTIGNUĆA

Program PEACE pruža mogućnost za sudjelovanje i dijalog, a stanovništvu je približio postupak odlučivanja i preuzimanje odgovornosti za razvoj zajednice (tzv. pristup „odozdo prema gore”). Njime se financira široka lepeza projekata, uključujući projekte kojima se pruža pomoć žrtvama i preživjelim sukoba, mladima i malim i srednjim poduzećima, infrastrukturi i projektima urbane obnove, te projekte kojima se pruža pomoć useljenicima i ističu vrijednosti etničke raznolikosti u društvu kao cjelini.

Valja naglasiti da se ovaj program smatra primjerom politike izgradnje mira koja se može primijeniti diljem Europe te u drugim regijama.

BUDUĆNOST PROGRAMA PEACE

Na referendumu održanom 23. lipnja 2016. većina je glasača (51,9 %) glasovala da Ujedinjena Kraljevina napusti Europsku uniju. Nakon Brexita status Ujedinjene Kraljevine će se promijeniti, a to će utjecati i na politike EU-a, uključujući kohezijsku politiku i program PEACE.

Sjeverna Irska ima velike koristi od sredstava EU-a i istupanje Ujedinjene Kraljevine iz EU-a izaziva dugoročnu zabrinutost za niz sektora u Sjevernoj Irskoj te za mirovni proces i prekograničnu suradnju nakon 2020. godine (Sjeverna Irska jedina je regija Ujedinjene Kraljevine koja ima kopnenu granicu s drugom državom članicom EU-a, što u praksi znači da će nakon Brexita to biti vanjska granica EU-a na irskom otoku).

Komisija je u svojim prijedlozima uredbi o kohezijskoj politici za razdoblje nakon 2020. iznijela ideju o daljnjem razvoju programa PEACE („PEACE Plus”). Predlaže se da se, s obzirom na posebnosti tog programa, njime upravlja na integriran način tako da se doprinos Ujedinjene Kraljevine uvrsti u program kao vanjski namjenski prihod. Osim toga, kada se SEUPB utvrdi kao upravljačko tijelo, trebalo bi smatrati da se ono nalazi u državi članici. Ti su prijedlozi podložni redovnom zakonodavnom postupku te je Parlament u ožujku 2019. usvojio svoje stajalište u prvom čitanju.

Dana 25. ožujka 2019. Europski parlament i Vijeće usvojili su Uredbu (EU) 2019/491 kako bi omogućili nastavak programa teritorijalne suradnje PEACE IV. Primjenjivat će se u slučaju da se Ujedinjena Kraljevina povuče iz EU-a bez sporazuma. Ta će uredba omogućiti efektivan nastavak programa PEACE IV u novom pravnom okviru.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament je uvijek podupirao financijski doprinos EU-a programima PEACE i IFI. U svojoj zakonodavnoj rezoluciji od 15. lipnja 2010. o Prijedlogu uredbi Europskog parlamenta i Vijeća o financijskom doprinosu Europske unije Međunarodnom fondu za Irsku (2007. – 2010.)^[1] Parlament je naglasio da Međunarodni fond za Irsku treba dopunjavati aktivnosti financirane iz strukturnih fondova, posebno one iz programa PEACE III koji se provodi u Sjevernoj Irskoj i u pograničnom području Republike Irske. Parlament službeno poziva Komisiju da zajamči tu koordinaciju.

Parlament u svojstvu suzakonodavca za kohezijski paket (u ovom kontekstu za Uredbu o zajedničkim odredbama i Uredbu o posebnim odredbama za potporu Europskog fonda za regionalni razvoj cilju europske teritorijalne suradnje) odlučno podržava nastavak programa PEACE za razdoblje od 2014. do 2020. Nadalje, Parlament je u svojoj rezoluciji od 13. studenog 2014. naglasio važnost programa PEACE za ostvarivanje napretka, bolju gospodarsku i socijalnu koheziju i pomirenje između zajednica.

S obzirom na ishod referenduma u Ujedinjenoj Kraljevini Europski parlament je u svojoj rezoluciji od 5. travnja 2017. izrazio zabrinutost zbog posljedica izlaska Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije i naglasio potrebu očuvanja mira u Sjevernoj Irskoj i Irskoj.

[1]SL C 236 E, 12.8.2011., str. 173.

Europski parlament je u svojoj rezoluciji od 11. rujna 2018. o utjecaju kohezijske politike EU-a na Sjevernu Irsku primio na znanje prijedlog Komisije za nastavak programa PEACE i Interreg te dokument o stajalištu Ujedinjene Kraljevine o budućnosti kohezijske politike (od travnja 2018.), u kojem Ujedinjena Kraljevina, uz svoju potvrdu da će poštovati obveze u vezi s programima PEACE i Interreg u okviru postojećeg višegodišnjeg financijskog okvira (VFO), navodi svoju spremnost da zajedno s vladom Sjeverne Irske, irskom vladom i EU-om razmotri potencijalni program koji bi naslijedio PEACE IV. „Ne dovodeći u pitanje tekuće pregovore EU-a i Ujedinjene Kraljevine”, Parlament „smatra da bi EU trebala nakon 2020. i dalje podupirati teritorijalnu suradnju, osobito kad je riječ o prekograničnim projektima i projektima između zajednica, u svjetlu postignuća posebnih kohezijskih programa EU-a za Sjevernu Irsku, odnosno programa PEACE i Interreg, koji su osobito bitni za stabilnost regije”.

Diána Haase / Marek Kołodziejski
04/2019

